

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXXII. Qui seductoriâ deceptione proximum damnificavit in bonis
spiritualibus, ipsum pertrahendo in peccatum, tenetur ad restitutionem,
quantùm ipsi possibile est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

num ipsius Communitatis, seu Ecclesiae, vel Republicae, ut officia publica, & ecclesiastica beneficia. Alia principaliter, & per se primò in bonum, & utilitatem singulorum de Communitate, ut proventus aliquarum Civitatum, vel Communitatum, ad hoc legati, ut singulis incolis distribuuntur proportionaliter ad indigentiam, merita, vel dignitates singulorum; vel ingens pecunia summa à Principe in primum consignata militibus, qui in bello se bene gesserunt, singulis distribuenda proportionate ad merita uniuscujusque. Et idem est de spoliis hostium, quae belli Dux dividi iussit inter milites, pro singulorum meritis ac dignitate.

1181 Distributor bonorum secundi generis peccat contra justitiam commutativam, si ea non distribuat proportionate ad cuiusque merita, dignitatem, &c. teneturque restituere iis quos defraudavit, juxta S. Thomam in eo communiter receptum. Distributor verò bonorum primi generis regulariter restituere non tenetur iis quorum majora merita praeterivit, v. g. dignioribus, ut bene Navarrus, Sotus, Sylvius, & optimè Gutierrez lib. 2. canon. qq. c. 11. n. 47. contra Bannez, Salonium, & alios: quamvis restituere teneatur Communitati, seu Ecclesiae, vel Republicae: damna ipsi exinde secuta, quae ex justitia commutativa avertere tenebatur, ex quo distributio ipsi ex officio commissa fuerat.

1182 Quòd autem distributor bonorum primi generis restituere non teneatur iis quorum majora merita praeterivit, ratio est, quia publica illa officia, vel beneficia eo ipso ipsis debita non erant ex justitia commutativa, quòd majora erant ipsorum merita; sed ex justitia distributiva dumtaxat, ex cujus solius violatione, restitutionis non provenit obligatio, uti ex S. Thoma vidimus. Jam quòd publica illa officia eo ipso ex justitia commutativa debita non essent habentibus majora merita, seu dignioribus, dupliciter ostenditur, tum quia nec ipsis debita erant tamquam propria bona ipsorum, neque tamquam praemia ipsis onerosè promissa, sed solum tamquam bona communia, non in privatam ipsorum utilitatem, sed in commune bonum principaliter, & per se primò ordinata, uti docet S. Thomas q. 63. a. 2. & q. 185. a. 3. Injustitia verò commutativa est quae redditur unicuique res propria secundum aequalitatem rei reddita ad rem debitam in commutationibus, ait idem S. Doctor q. 61. a. 3. Tum quia aliàs sequeretur, minus dignum, dignum tamen, cui collatum est officium, vel beneficium, digniori praetermissio, statim atque id resciret, debere illud dimittere (utpote acceptum contra justitiam commutativam) Episcopum quoque, seu alium Collatorem, debere illud in digniorem transferre, statim atque cognosceret se fuisse deceptum. At istud est contra communem sensum, &

praxim, etiam timoratorum, & contra cap. cum nobis olim, & cap. cum dilectus de elect. ubi ratae habentur dignorum electiones. Et merito: quia magna alioqui Ecclesiarum sequeretur perturbatio, & infinitis litibus aperta foret janua.

Dixi, regulariter non tenentur restituere dignioribus, &c. Quia probatissimi Authores (quos inter Navarrus c. 17. n. 74. Malderustr. 9. c. 2. dub. 8.) docent hoc non procedere, dum vel ex consuetudine, vel ex statuto Ecclesiae, beneficia conferenda sunt per examinis antecedentis oppositionem, sive per concursum. Tunc enim Collator peccat contra justitiam commutativam, si beneficia non conferat iis qui in examine inventi sunt notabiliter digniores, ipsisque strictam facit injuriam: quippe quibus ex lege, & onerosa Ecclesiae promissione, saltem tacita, acquisitum est jus in beneficium. Ipsi proinde tenentur ad restitutionem.

CAPUT CXXII.

Qui seductoria deceptione proximum damnificavit in bonis spiritualibus, ipsum pertrahendo in peccatum, tenetur ad restitutionem, quantum ipsi possibile est.

1184 Ita veteres passim Doctores, Scotus in 4. dist. 15. q. 3. Richardus, Paludanus, Gabriel, Gerson, Adrianus, Major, Angelus apud Maffrium disp. 8. de restit. n. 5.

Et probatur 1.º ex can. deteriores 6. q. 1. dicente: *Deteriores sunt, qui viam, moresque bonorum corrumpunt, his qui substantias aliorum, pradiaque diripiunt*: quia scilicet damnificant in bonis longè superioris ordinis, & injustè damnificant, dum seducendo, & decipiendo damnificant; sicut injustè virginem deforat, qui seducendo, & decipiendo ipsam in suae deforationis consensum inducit. Quemadmodum ergo iste peccat contra justitiam commutativam, teneturque ad eam quam potest restitutionem, juxta illud Exodi 22. *Si seduxerit quis virginem nondum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam uxorem*; sic ille contra justitiam commutativam peccat, teneturque modo sibi possibili damna illa compensare, procurando salutem ejus, inducendo seductum ad poenitentiam, errorem ipsi auferendo, salutaribusque monitis, & instructionibus ad veritatem, & bonum statum reducendo.

2.º probatur ex doctrina Sanctorum: si quidem S. Bernardus Senensis serm. 19. c. 1. a. 1. *Cum secundum Augustinum* (inquit) *lib. 1. Retract. c. 9. virtutum bona maxima sint, plus damnificat, qui in istis damnificat, quam in quibuscumque aliis, & per consequens plus secundum justitiam obligatur ad restituendum proximo anima bonum, quantum sibi possibile est.* Similiter S. Antoninus 2. p. tit. c. 2. §. 1. *Qui inducit alium ad malum, suadet*

do, consilendo, præcipiendo quod est mortale, est occasio perditionis illius: quia per hac auferuntur ei gratia, & virtutes ab anima. Unde Augustinus: Si fratri tuo mala persuades, occidisti scilicet illum quoad animam, can. noli de penit. dist. 1. Et talis damnificans, secundum Scotum in 4. sent. tenetur restituere damnum modo sibi possibile, scilicet inducendo eum efficaciter ad penitentiam, & ad actus virtuosos; & si sola inductio per verba non sufficit (quia facilius est pervertere, quam convertere) tenetur quantum potest per orationes suas, & ab aliis procuratas, & per aliorum suasiones efficaces, dum tamen non prodar illis peccatum occultum prædicti.

1186 Ecce S. Antoninus etiam illum qui solo consilio, suasionem, vel præcepto, absque fraude, & dolo, seu deceptione induxit ad peccatum mortale, juxta Scotum, obligat ad restitutionem. Quod & faciunt Authores omnes n. 1184. laudati, & saltem verum est de inducente ad peccatum justitiæ oppositum. Solo quippe consilio, vel precibus inducere ad peccatum solum oppositum castitati v. g. non videtur esse contra justitiam commutativam, sed contra castitatem dumtaxat, seu contra virtutem cui opponitur peccatum, ad quod inducit, nisi consilio, precibus, & suasionem dolum addat, seu seductionem & deceptionem, uti docent Sylvester, uterque Soto, Navarrus, Bonacina, Lessius, Valentia, Azorius, Card. de Lugo, & communiter Recentiores; consequenter aientes, eum qui sine vi, dolo, & deceptione, solis suasionibus proximum induxit in mortale peccatum justitiæ non oppositum, ex justitia non teneri movere ipsum ad penitentiam, sed bene ex charitate. Eò quod sola violatio justitiæ strictam inferat obligationem restitutionis. Et idem reg. 62. juris in 6. dicit, quod nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur. Quod & dicitur L. 2. §. fin. ff. mandati, & §. mandatum Instit. de mandat. juncta L. quod si cum scires 8. ff. de dolo malo, ibi: Quod si cum scires Tuum facultatibus tibi, tui tueri gratia, affirmasti mihi idoneum esse, merito adversum te dolo iudicium dabitur. Unde qui sine dolo, & deceptione suavit alteri, ut dissiparet bona sua, non tenetur ad restitutionem.

1187 Collige: 1°. Hæresiarum ex justitia teneri ad revocandos errores, quibus seduxit populum. 2°. eum qui induxit alterum ad faciendum contractum usurarium, ipsi persuadendo quod usurarius non esset, ex justitia teneri ipsum liberare ab errore, in quem ipsum perduxit, ipsum seducendo. 3°. eum qui falsis relationibus seminavit inter aliquos discordias, similiter ex justitia teneri causam tollere, monendo ipsos falsum esse quod dixit. 4°. eum qui falsam tradidit doctrinam contra fidem, vel bonos mores, ex justitia teneri ad eam retractandam, ad sic

reparandum spirituale damnum à se causatum, si reverà secutum esse cognoverit. Quia illius est causa injusta, nisi retractet. 5°. eum qui solo exemplo malo, absque ulla deceptione, alterum induxit in peccatum, ex stricta justitia non teneri ad istius damni reparationem, bene ex charitate, conformiter Tridentino sess. 24. de reform. c. 8. ubi sic: Quando ab aliquo publicè, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensus, commotosque fuisse non sit dubitandum, huic condignam pro modo culpa penitentiam publicè injungi oportere, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam.

Siquis objiciat 1°. eum qui docet errores contra fidem, vel bonos mores, plerumque id facere ex ignorantia invincibili; ideoque ad retractationem non teneri. 2°. eum qui seductione inducit aliquem in peccatum, non esse ipsi causam sufficientem damni spiritualis: quia, ut S. Thomas ait 1. 2. q. 73. a. 8. ad 3. spiritualis mortis nullus potest esse alteri causa sufficiens: quia nullus spiritualiter moritur, nisi propria voluntate peccando.

Ad 1um. respondeo ignorantiam invincibilem in ejusmodi tam frequentem non esse, quam aliqui putant, propter voluntaria quæ in ipsis sunt impedimenta cognoscendæ veritatis, prout tot. i. ostendimus agendo de peccatis ignorantia. Cæterum supposito quod aliquis ex ignorantia invincibili errores docuerit contra fidem, & bonos mores, saltem tenetur ad eos retractandos coram iis quos decepit, quamprimum cognoverit errores esse; alias ex tunc spirituale damnum, ipsis à se causatum, esset ipsi voluntarium, atque ex tunc censeretur causa injuriosa illius, manente moraliter actione per quam damnificavit. Unde videant in quam periculoso statu sint, qui fraudulentis artificibus suis, calumniis, & informationibus à veritate alienis, Principes & Magnates decipiendo, faniorem & verè christianam de fide & moribus doctrinam tradentes, eique oppositam repudiantes, è Cathedris, & Universitatibus ejici curant, ut in iis (nemini contradicente) tradantur opiniones novæ, christianæque disciplinæ relaxativæ, atque alienæ omnino ab evangelica simplicitate, & sanctorum Patrum doctrina, quam dum prorecta morum regula fideles in praxi sequuntur, ingens irrepit vitæ christianæ corruptela. Videant (inquam) tales, quam rationem redditori sint de injustitia sua magna (quam nunquam reparant) deque tot animarum strage, quam hoc pacto causant per mundum univèrsam.

Ad 2um. respondeo neminem quidem esse posse alteri causam sufficientem mortis spiritualis, absque consensu ipsius: quia nullus spiritualiter moritur, nisi propria voluntate; posse tamen esse veram causam moralem

mortis spiritualis plurimorum, ipsos seducendo, in errorem mittendo, suadendo ut consentiant, &c. ut patet in Hæresiarum, discordiarum authoribus, virgines seducen-
tibus, mandantibus, vel conculentibus homicidia, &c.

CAPUT CXXIII.

Qui vi, fraude, vel seductione Novitium abduxit à Religione, in qua profiteri medibatur, ex justitia non tenetur loco ipsius eam ingredi; tenetur tamen ipsi Novitio pro posse compensare spirituale damnum, sicut & Religioni damnum temporale inde secutum, pro valore spei quæ temporale commodum ex ipsius donatione, vel industria expectabat.

1190 **I**ta Scotus citat q. 3. in solutione ad 3. Rebellius l. 4. q. ult. Malderus tr. 8. dub. 3. Wiggers tr. 4. c. 3. dub. 4. n. 12. Matrius disp. 8. q. 1. a. 2. Franciscus Generus Th. Mor. to. 6. tr. 8. c. 5. Quia suâ seductione Novitium injustè damnificavit in spiritualibus, & Religionem in dictis temporalibus. Quemadmodum ergo qui vi, vel fraude Titium impedivit, ne per testamentum Caji hæres vel legatarius institueretur, ipsi restituere tenetur pro valore spei, quâ hereditatem vel legatum expectabat; ita similiter, &c. Et ratio à priori est, quia Religio, & homo quilibet à natura jus habet, ne vi, vel fraude damnificetur, vel bono aliquo spirituali vel temporali privetur.

1191 Quod tamen ex justitia non teneatur loco ipsius Religionem ingredi, nec alium loco ipsius substituere (ut putat Paludanus, fecisseque dicitur Raymundus, Generalis Prædicat.) ratio est, quia status Religionis, utpote status perfectionis, qui solis liberis actionibus acquiritur, omnino liberè debet acceptari, nec par est ad eum ex delicto cogi; sed æquum est, ut voluntate spontaneâ quisque illi se tradat, juxta illud: *Voluntariè sacrificabo tibi*, Psal. 53. Quod ad præsens intentum citat Nicolaus Papa can. *præsens* 20. q. 3.

1192 Siquis verò Novitium, absque vi & fraude, solo consilio retraxisset à Religione, vel juvenem, meditantem ingressum in Religionem, ab ingressu, suis suasionibus, abque ulla fraude & violentia revocasset, abque rationabili causa non teneretur aliquid restituere. Quia nihil contra justitiam fecisset. Imò laudabiliter fecisset, si justa & rationabili de causa id fecisset, v. g. eò quod Religioni ineptus esset, vel ibi non esset regularis disciplina, vel ibi invidia, & mundana vigeret politia, ambitio, &c. Quo casu veræ charitatis actum esse plerique censent, ab ingressu talis Religionis juvenem revocare. Siquis ergo averteret aliquem à Religionis ingressu, non simpliciter, sed ab ea ubi dissolutè vivitur, intendens providere salutem illius, in nullo tenetur, inquit S. Anto-

ninus p. 2. tit. 2. c. 2. §. Plura hæc de re videri possunt apud Sotum lib. 4. de justit. q. 6. a. 3. & Sylvium to. 3. n. 22. q. 62. a. 2. q. 2.

CAPUT CXXIV.

Simoniacè accepta sunt restituenda.

1193 **I**mprimis restituendum est pretium, pro conferenda re spirituali acceptum. Quia injustè est acceptum, & injustè retineretur: cum desit justus titulus illud accipiendi, & retinendi: neque enim pretium gratis datur, sed tamquam retributio pro re spirituali; per consequens tamquam commutatio rei temporalis cum spirituali. Atqui res spirituales temporali pretio non possunt commutari. Deinde Collator non est dominus rei spiritualis, sed solus Deus. Igitur res spiritualis à Collatore vendi non potest. Cum ergo nemo fiat dominus pecuniæ acceptæ pro rebus quæ vendibiles non sunt; nemo per consequens fit dominus pecuniæ acceptæ pro re spirituali, quam vendere non potuit.

1194 Secundò, retineri etiam non potest beneficium, interventu pecuniæ acceptum: quia, ut sanctus Thomas ait 2. 2. q. 100. a. 6. *nullus potest licitè retinere id quod contra voluntatem domini acquisivit, puta si aliquis dispensator de rebus domini sui daret aliquid contra voluntatem & ordinationem domini sui, ille qui acciperet, licitè retinere non possèt. Dominus autem, cujus Ecclesia Prælati sunt dispensatores & ministri, ordinavit ut spiritualia gratis darentur, secundum illud Matth. 10. "Gratis accepistis, gratis date." Et idè qui muneris interventu spiritualia quacumque assentitur, ea licitè retinere non potest.*

1195 Tertiò, hoc quod dixi restituendum esse pretium acceptum pro beneficio ecclesiastico alteri collato, vel resignato, colligitur ex cap. *de hoc autem* de simonia, & cap. *siquis dator* 1. q. 3. Nec retineri posse beneficium simoniacè acceptum, sed necessariò esse dimittendum, expressè habetur extrav. *cùm detestabilis* de simonia (ubi & dicitur restituendos esse omnes fructus ex hujusmodi beneficio perceptos) & utrumque istud non solum verum est jure ecclesiastico, verum etiam jure divino & naturali; ac per consequens obligat etiam ante sententiam Judicis. Ita contra Navarrum, Toletum, Covarruviam, Victoriam, S. Thomas 2. 2. q. 32. a. 7. dicens, quòd in simonia, tam dans, quam accipiens, peccat contra justitiam legis divinæ, idèdque pretium per eam acceptum non possit ille qui accepit retinere. Ita etiam Adrianus quodlib. 9. conclus. 3. Molanus Theol. Præct. tr. 2. c. 43. Cajetanus q. 100. a. 6. Dom. Sotus l. 9. q. 8. a. 1. Sylvius q. 100. a. 6. Estius in 4. dist. 26. §. 18. id probans (sicut & S. Thomas supra) ex hac Domini sententia, *Gratis acce-*